

BANDIRMA ONYEDİ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ VE ARAŞTIRMALARI DERGİSİ BANU Journal of Health Science and Research

DOI: 10.46413/ boneyusbad.1328737

Özgün Araştırma / Original Research

Gebelerin Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutumu ve Etkileyen Faktörler Attitudes of Pregnants Towards Sexuality in Pregnancy and Affecting Factors

Esra YUVARLAN¹ Kerime Derya BEYDAĞ²

¹ Uzman Hemşire, Esenler Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları Hastanesi, İstanbul

² Prof. Dr., Yalova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Yalova

Sorumlu yazar / Corresponding author

Kerime Derya BEYDAĞ
kderyabeydag@gmail.com

Geliş tarihi / Date of receipt:
17.07.2023

Kabul tarihi / Date of acceptance: 14.01.2024

Atıf / Citation: Yuvarlan, E., Beydağ, K. D. (2024). Gebelerin gebelikte cinselliğe karşı tutumu ve etkileyen faktörler. *BANÜ Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 21-31. doi: 10.46413/ boneyusbad.1328737

*Bu araştırma, II. Uluslararası Sağlık Bilimleri ve Multidisipliner Yaklaşımlar Kongresi'nde (24-25 Kasım 2023) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZET

Amaç: Bu araştırma, gebelerin gebelikte cinselliğe karşı tutumunu ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel tipteki araştırmanın örneklemini, İstanbul'da bir dal hastanesinin kadın doğum polikliniğine 1 Ekim-31 Aralık 2021 tarihlerinde başvuran, 18 yaş ve üzerinde olan, Türkçe iletişim kurabilen 405 gebe oluşturmuştur. Araştırma verileri Tanıtıcı Soru Formu ve Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği (GCKTÖ) ile elde edilmiştir.

Bulgular: Gebelerin %71.9'nun gebelikte cinsel yaşama ilişkin sağlık çalışanlarından bilgi almadığı belirlenmiştir. Gebelerin Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği (GCKTÖ) toplam puan ortalaması 90.11 ± 10.21 olarak bulunmuştur. Gebelerin, öğrenim durumu, cinsellikle ilgili bilgi alması, gebeliğinde riskli bir durum olması, gebelik döneminde cinsel birliktelik sayısında değişiklik yaşanması ve gebelik döneminde cinsel hayatlarından memnun olma durumu gebelikte cinselliğe yönelik tutumlarını etkilemektedir ($p < 0.001$).

Sonuç: Gebelerin gebelikte cinsel yaşam konusunda bilgilendirilmesi ve cinsel yaşama ilişkin olumsuz tutumlarını azaltmaya yönelik danışmanlık hizmetlerinin verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Cinsellik, Gebelik, Tutum

ABSTRACT

Aim: This research was conducted to determine the attitudes of pregnant women towards sexuality during pregnancy and the factors affecting it.

Material and Method: The sample of the descriptive and cross-sectional study consisted of 405 pregnant women who applied to the obstetrics and gynecology polyclinic of a branch hospital in Istanbul between 1 October and 31 December 2021, who were 18 years of age and above and could communicate in Turkish. The research data were obtained by using the descriptive form and the Attitude Scale toward Sexuality during Pregnancy (AStSdP).

Results: It was determined that 71.9% of the pregnant woman did not receive information from health professionals about sexual life during pregnancy. The total mean score of the AStSdP of pregnant women was found to be 90.11 ± 10.21 . Pregnant women's education level, receiving information about sexuality, having a risky situation during pregnancy, experiencing changes in the number of sexual intercours during pregnancy, and being satisfied with their sexual lives during pregnancy affect their attitudes towards sexuality during pregnancy ($p < 0.001$).

Conclusion: It is recommended to inform pregnant women about sexual life during pregnancy and provide counseling services to reduce their negative attitudes towards sexual life.

Keywords: Attitude, Pregnancy, Sexuality

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

GİRİŞ

Gebelik doğal bir süreç olmakla birlikte, gebelik dönemindeki fiziksel, hormonal ve sosyal değişimler, gebenin psikolojisi, fiziksel sağlığı ve ilişkileri üzerinde etkili olmakta ve gebenin cinsel yaşamını etkilemektedir (Kul Uçtu, Bekmezci ve Özerdoğan, 2017; Skodic-Zaksek, 2015; Terzioğlu, 2016; Aksoy, Yılmaz Vefikuluçay ve Yılmaz, 2019). Yapılan birçok çalışmada gebelikte cinsel aktivitelerin olumsuz olarak etkilendiği ve cinsel ilişki sıklığının azaldığı belirtilmiştir (Galazka, Drosdzol, Naworska, Czajkowska ve Skrzypulec-Plinta; 2015; Koyun, 2012; Yenieli ve Petri, 2014). Tayland’da yapılan çalışmada gebelerin yaklaşık olarak %50’si gebelikte cinsel birlikteliğin fetüse zarar vereceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir (Kerdarunsuksri ve Manusirivithaya, 2010). Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde gebelerin %33’ünün cinsel birlikteliğin günah olduğu inancına sahip olduğu (Yangın ve Eroğlu, 2011), erkeklerin %46.7’sinin gebelikte cinsel birliktelikten korktuğu (Bilen Sadi ve Aksu, 2016), gebelerin %59’unun cinsel birleşmenin fetüse zarar verdiği düşüncesine sahip olduğu belirlenmiştir (Koyun, 2012). Sanılan aksine gebelikte herhangi bir sıkıntı gözlemlenmediğinde cinsel birlikteliğin devam etmesi çiftleri birbirine yakınlaştırmakta ve annenin daha huzurlu olmasına neden olmaktadır (Yüksel ve Cindoğlu, 2018).

Gebelerin cinselliğe bakış açılarının cinsel tutumla ilişkisini inceleyen bir çalışmada, gebelerin %49,3’ünün cinselliğe karşı olumsuz tutum sergiledikleri, abdomenin büyümesi, cinsel organlarda değişimin olması, memelerde hassasiyetin artması gibi durumların gebelerde cinselliğe yönelik olumsuz tutumlara neden olduğu belirlenmiştir (Güney ve Bal, 2023). Gebelikte cinsel ilişki hakkında yeterli bilginin verilmemesi gebelerde endişeyi artmasına ve gebelikte cinsel yaşama dair yanlış inançlar oluşmasına neden olabilir. Gebelerin kültürel kökeni, dini ve sosyal gelenekleri cinsel yaşama bakışlarını etkileyerek; cinsel ilişkilere yönelik farklı tutumlar, özellikle gebeliğin olası olumsuz sonuçlarına ilişkin inançlar, cinsel aktivitede azalmaya neden olabilir (Jawed-Wessel ve Sevvick, 2017).

Cinselliğin bazı kültürlerde tabu olarak görülmesi, cinsellikle ilgili soru sormaktan utanması gibi durumlar, gebelerin sağlık personelinin cinsel sağlık danışmanlığı almasını

etkilemektedir. Gebelik sırasında cinsel danışmanlığın olmaması, fiziksel değişiklikler, risklerle ilgili endişeler ve cinsel ilgideki dalgalanmalarla birlikte cinsel aktivitede azalmaya neden olan yanlış inançlara yol açar. Fernández-Sola ve ark.’nın (2018) yapmış oldukları çalışmada kadınların, gebelik dönemine yönelik cinsel eğitimleri olmadığı için gebelikte cinsellik konusunda yanlış inançlara sahip olduğu, cinselliği tam olarak yaşayamadığı bildirilmiştir.

Cinsel ilişki konusunda gebelik döneminde yaşanan kaygı ve inançlar sebebiyle çiftler yeterince danışmanlık alamamakta bundan dolayı çiftlerin cinsellikleri kesintiye uğramaktadır (Aksoy ve ark., 2019; Bozdemir ve Özcan, 2011). Gebelikte cinsel birliktelik konusunda sıkıntı yaşayan gebelerle en fazla iletişim halinde olan ebeler/hemşireler, çiftlerin bu süreçte uyum sağlamalarına danışmanlık sağlanmalıdır (Eryılmaz, Ege ve Zincir, 2004).

Araştırmanın amacı gebelerin gebelikte cinselliğe karşı tutumlarını incelemek ve gebelik döneminde gebelerin cinselliğini etkileyen faktörleri belirlemektir.

Araştırma Soruları

Araştırmada aşağıdaki soruların cevapları arandı:

- Gebelerin gebelikte cinselliğe karşı tutumları ne düzeydedir?
- Gebelerin gebelikte cinselliğe karşı tutumlarını etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Türü (Tasarımı)

Araştırma, tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir.

Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırma, İstanbul ili Avrupa yakasında hizmet veren bir dal hastanesinin kadın doğum polikliniğine başvuran gebelerle 1 Ekim-31 Aralık 2021 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini, İstanbul ili Avrupa yakasında hizmet veren bir dal hastanesinin kadın doğum polikliniğine başvuran gebe kadınlar oluşturmuştur. Hastanede yedi adet gebe polikliniği hizmet vermekte olup, ayda ortalama 3000 gebe başvuru yapmaktadır. Araştırmanın örneklemini Raosoft örneklem hesaplama programına göre, %95 güven aralığı ve %5 hata payı ile örneklem büyüklüğü 369 gebe olarak belirlenmiştir. Kayıp veriler olabileceği hesap

edilerek, örneklemin %10 fazlası alınarak, araştırma 405 gebe ile tamamlanmıştır. Araştırmaya, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden gelişigüzel örnekleme yöntemi ile seçilen 18 yaş ve üzerinde olan, Türkçe iletişim kurabilen ve araştırmaya katılmaya istekli gebeler dâhil edilmiştir. Veri toplama formunu eksik doldurmuş olan gebeler çalışma dışında bırakılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, Tanıtıcı Soru Formu ve Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği ile elde edilmiştir.

Tanıtıcı Soru Formu: İlgili literatür (Koyun, 2012; Kul Uçtu ve ark., 2017; Sezer ve Erenel, 2021; Terzioğlu, 2016) doğrultusunda hazırlanan demografik özellikleri, gebelik ve cinselliğe ilişkin özellikleri içeren 13 sorudan oluşmaktadır.

Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği (GCKTÖ): Ölçek, gebe kadınlar ve eşi gebe olan erkeklerin gebelikte cinselliğe karşı tutumlarını belirlemek amacıyla Sezer ve Erenel (2021) tarafından geliştirilmiş; 5'li likert tipte, 34 soru ve üç alt boyuttan (gebelikte cinsel birleşmeye yönelik kaygı, gebelikte cinselliğe yönelik inançlar ve değerler ve gebelikte cinselliği onaylama) oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek toplam puan en düşük 34, en yüksek 170'tir. Ölçeğin kesme noktası 111.5'tir ve bu puanın üzerinde puan alan kişilerin gebelikte cinselliğe karşı tutumları olumlu olarak yorumlanmaktadır. Ölçeğin tümü için Cronbach Alpha değeri 0.902'dir (Sezer ve Erenel, 2021). Bu araştırmada ise ölçeğin tümü için Cronbach Alpha değeri 0.89 bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Veriler, araştırmanın yürütüldüğü hastanenin gebe polikliniğine başvuran gebelere anket formlarının verilmesi ve kendileri tarafından veri toplama araçlarının yanıtlanması ile elde edilmiştir. Veri toplama formları, gebelere, muayene öncesinde bekleme sürecinde boş olan muayene odasında ya da gebe sınıfında uygulanmıştır. Veri toplama süresi yaklaşık 15 dakika sürmüştür. Gebeler anket formlarını doldurduktan sonra, anketler toplanmış, sorusu olan gebelerin soruları yanıtlanarak gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.

Araştırmanın Etik Yönü

Veri toplama işlemi öncesinde, e-posta ile ölçek kullanım izni alınmıştır. İstanbul'da bir

üniversitenin etik kurulundan (Tarih: 11.08.2021 ve Karar No: 140) etik kurul onayı alınmış, sonrasında İl Sağlık Müdürlüğü'nden kurum izni alınmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden gebelerin yazılı onamları alınmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, spearman korelasyon analizi ve Lineer regresyon kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan gebelerin yaş ortalaması 27.89 ± 4.6 (min:18, maks:46) olarak bulunmuştur. Gebelerin %50.1'i ilköğretim düzeyinde öğrenime sahip ve %19.5'i bir işte çalışmaktadır. Gebelerin %56.3'ünün 1-5 yıldır evli olduğu, %65.2'sinin gelirinin giderine denk olduğu ve %73.8'inin çekirdek aileye sahip olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Gebelerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı (n=405)

Değişkenler	n	%
Yaş ortalaması 27.89 ± 4.96 (min:18,maks:46)		
	İlköğretim	203 50.1
	Lise	117 28.9
	Üniversite ve üzeri	85 21.0
Çalışma durumu	Çalışıyor	79 19.5
	Çalışmıyor	326 80.5
	1-5 yıl	228 56.3
Evlilik süresi	6-10 yıl	107 26.4
	11 yıl ve üzeri	70 7.3
	Gelir giderden az	107 26.4
Gelir düzeyi	Gelir gidere denk	264 65.2
	Gelir giderden fazla	34 8.4
	Çekirdek aile	299 73.8
Aile tipi	Geniş aile	106 26.2
	Toplam	405 100.0

Gebelerin %67.2'sinin gebelik sayısının iki ve üzeri olduğu, %78'inin gebeliğinin 7-9'ncu ayında olduğu ve %71.9'nun gebelikte cinsel yaşama ilişkin sağlık çalışanlarından bilgi

almadığı belirlenmiştir. Gebelerin %90.4'ünün gebeliğinde cinsel yaşama girmesine engel olabilecek riskli bir durum olmadığı, %51.1'inin gebelikte cinsel birleşme sayısında azalma olduğunu ifade ettiği, %36'sının cinsel

yaşamından memnun olmadığı ve %33.3'ünün eşinin cinsel birliktelik talebinde azalma olduğunu ifade ettiği belirlenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Gebelerin Gebelik ve Cinsel Yaşamlarına İlişkin Özelliklerinin Dağılımı (n=405)

Değişkenler	n	%	
Gebelik sayısı	İlk gebelik	133	32.8
	İki ve üzeri gebelik	272	67.2
Gebelik ayı	1-3 ay (ilk trimester)	36	8.9
	4-6 ay (ikinci trimester)	53	13.1
	7-9 ay (üçüncü trimester)	316	78.0
Gebelikte cinsel yaşama ilişkin sağlık çalışanlarından bilgi alma durumu	Bilgi alan	114	28.1
	Bilgi almayan	291	71.9
Gebeliğinde cinsel ilişkiye girmede risk oluşturacak bir durum varlığı	Var	39	9.6
	Yok	366	90.4
Gebelik öncesine göre gebelikte cinsel birleşme durumunda değişiklik olma durumu	Değişiklik yok	198	48.9
	Cinsel birleşme sayısı azaldı	207	51.1
Gebelik sırasında cinsel yaşantısından memnun olma durumu	Memnun	259	64.0
	Memnun değil	146	36.0
	Değişiklik yok	260	64.2
Gebelik sırasında eşin cinsel birliktelik talebinde değişiklik olma durumu	Cinsel birliktelik talebi azaldı	135	33.3
	Cinsel birliktelik talebi arttı	10	2.5
	Toplam	405	100.0

Araştırma kapsamındaki gebelerin “gebelikte cinsel birleşmeye yönelik kaygı” alt boyutu puan ortalaması 22.70 ± 6.53 ; “gebelikte cinselliğe yönelik inançlar ve değerler” alt boyutu puan ortalaması 18.89 ± 5.72 ; “gebelikte cinselliği

onaylama” alt boyutu puan ortalaması 48.51 ± 8.73 ve Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği toplam puan ortalaması 90.11 ± 10.21 olarak bulunmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları (n=405)

Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği	Ort	Ss	Min	max
“Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı” alt boyutu	22.70	6.53	9	44
“Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler” alt boyutu	18.89	5.72	10	42
“Cinselliği Onaylama” alt boyutu	48.51	8.73	21	70
Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam	90.11	10.21	54	120

Ort: Ortalama, Ss: Standart sapma, Min: Minimum, Max: Maksimum

Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği toplam puanı ile “cinselliği onaylama” alt boyutu, “cinselliğe yönelik inançlar ve değerler” alt boyutu ve “cinsel birleşmeye yönelik kaygı” alt boyutu arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır ($p<0.001$). “Cinselliği onaylama” alt boyutu ile “cinselliğe yönelik inançlar ve değerler” alt boyutu ve “cinsel birleşmeye yönelik kaygı” alt boyutu arasında negatif yönde orta

düzye ilişki saptanmıştır ($p<0.001$). “Cinselliğe yönelik inançlar ve değerler” alt boyutu ile “cinsel birleşmeye yönelik kaygı” alt boyutu arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır ($p<0.001$) (Tablo 4).

Tablo 4. Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Alt Boyut ve Toplam Puan Ortalamaları Arasındaki Korelasyon (n=405)

Değişkenler		1	2	3	4
1- Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam	r _s	1	0.301	0.643	0.597
	p		0.000	0.000	0.000
2- “Cinselliği Onaylama” alt boyutu	r _s	0.301	1	-0.417	-0.500
	p	0.000		0.000	0.000
3- “Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler” alt boyutu	r _s	0.643	-0.417	1	0.686
	p	0.000	0.000		0.000
4- “Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı” alt boyutu	r _s	0.597	-0.500	0.686	1
	p	0.000	0.000	0.000	

r_s: Sperman korelasyon

Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği toplam puanın %24'ünün gebeliğinde cinsel yaşama girmede risk oluşturacak bir durum varlığı değişkeni tarafından açıklandığı belirlenmiştir (F: 1.784; p<0.05 ve R²=0.237). Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği'nin “cinselliği onaylama” alt boyut puanının %36'sının öğrenim durumu, gebelik ayı ve gebelikte cinsel birliktelik sayısında değişiklik olma durumu değişkenleri tarafından açıklandığı belirlenmiştir (F: 4.542; p<0.05 ve R²=0.362). Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği'nin “cinselliğe yönelik inanç ve değerler” alt boyut puanının %33'ünün öğrenim

durumu değişkeni tarafından açıklandığı belirlenmiştir (F: 3.634; p<0.05 ve R²=0.328). Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği'nin “cinsel birleşmeye yönelik kaygı alt boyut puanının %43'ünün öğrenim durumu, gebelikte cinsel yaşama ilişkin bilgi alma durumu, gebeliğinde cinsel yaşama girmede risk oluşturacak bir durum varlığı, gebelikte cinsel birliktelik sayısında değişiklik olma durumu ve cinsel hayatından memnun olma durumu değişkenleri tarafından açıklandığı belirlenmiştir (F:7.008; p<0.05 ve R²=0.435) (Tablo 5).

Tablo 5. Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Alt boyut ve Toplam Puan Ortalamaları Etkileyen Faktörlere Ait Regresyon Analizi Sonuçları (n=405)

Değişkenler	β	T	p*	F	p**	R ²
Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam Puanı						
Gebeliğinde cinsel yaşama girmede risk oluşturacak bir durum varlığı	-0.115	-2.266	0.024	1.784	0.044	0.237
Cinselliği Onaylama alt boyutu						
Öğrenim durumu	0.172	3.221	0.001			
Gebelik ayı	0.128	2.629	0.009	4.542	0.000	0.362
Gebelikte cinsel birliktelik sayısında değişiklik olma durumu	0.183	-3.408	0.001			
Cinselliğe Yönelik İnançlar ve Değerler alt boyutu						
Öğrenim durumu	-0.229	-4.227	0.000	3.634	0.000	0.328
Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı alt boyutu						
Öğrenim durumu	-0.182	-3.530	0.000			
Gebelikte cinsel yaşama ilişkin bilgi alma durumu	0.116	2.436	0.015			
Gebeliğinde cinsel yaşama girmede risk oluşturacak bir durum varlığı	-0.212	-4.507	0.000	7.008	0.000	0.435
Gebelikte cinsel birliktelik sayısında değişiklik olma durumu	0.134	2.587	0.010			
Cinsel yaşamından memnun olma durumu	0.160	3.201	0.001			

* Bağımsız değişkenlere ilişkin p-değeri ** Modele ilişkin p-değeri

TARTIŞMA

Gebelikte cinselliğe karşı tutum ölçeği kullanılarak gebelerin cinselliğe karşı tutumu ve

etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada, gebelerin yarısından fazlası (%71.9) gebelikte cinsel yaşama ilişkin sağlık çalışanlarından bilgi almadığını ifade

etmiştir (Tablo 2). Bu sonuç, gebelerin gebelik döneminde cinsel yaşam hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, bu durumda gebelik döneminde cinsel yaşama bakışlarını etkilediğini düşündürmüştür. Literatürde araştırma bulgusu ile benzer sonuçlar yer almaktadır. Yılmaz ve Eryılmaz'ın (2004); Şentürk Erenel, Eroğlu, Vural ve Dilbaz'ın (2011) ve Bilen Sadi ve Aksu'nun (2016) çalışmalarında gebelerin çoğunluğu gebelikte cinsellikle ilgili bilgi almadıklarını ifade etmiştir. Ribeiro ve ark.'nın (2017) sistematik derlemesinde ele alınan araştırmalarda gebelikte cinsellikle ilgili pek çok olumsuz inanç işaret etmekte ve sağlık profesyonellerinin gebe çiftlere yaşamlarının bu döneminde cinsellikle ilgili inanç ve korkularını sormaları ve gereksiz zihinsel ve ruhsal sorunları ortadan kaldırmak için onları bu konuda eğitmeleri gerektiğini özellikle vurgulamaktadır.

Gebelerin yarısı (%51.1) gebelikte cinsel birleşme sayısında azalma olduğunu ifade etmiştir (Tablo 2). Literatürde pek çok çalışmada, gebelikte cinsel ilişki sıklığında belirgin bir azalma olduğu yer almaktadır (Bartellas, Crane, Daley, Bennett ve Hutchens, 2000; Bayrami, Sattarzade, Koocheksarai ve Pezeshki, 2008; Koyun, 2012; Sossa, 2014; Efe ve ark., 2014; Rados, Vranes ve Sunjic, 2015; Bilen Sadi ve Aksu, 2016, Güney ve Bal, 2023). Gebelerin üçte birinden fazlası (%36) cinsel yaşamından memnun olmadığını ifade etmiştir (Tablo 2). Araştırma bulgusu ile benzer şekilde, Çinli gebe kadınlarla üzerinde yapılan bir çalışmada gebelik döneminde kadınların cinsel istek ve aktivitelerinin azaldığı, gebelik döneminde cinsel birliktelikten duyulan memnuniyetin düştüğü bildirilmiştir (Fok ve ark., 2005). Bu sonuçlar, ülkemizde cinselliğin hâlâ tabu olduğu, gebelik sürecinde cinsellikle ilgili eksik veya yanlış bilgilerin gebelerin endişe yaşamalarına ve cinsel birleşme sayısında azalma yaşamalarına neden olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Araştırma kapsamındaki gebelerin Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği Toplam puan ortalaması 90.11 ± 10.21 bulunmuş olup kesme noktasının (111.5) altında olması nedeniyle gebelerin cinselliğe karşı tutumlarının olumsuz olduğu şeklinde yorumlanmıştır (Tablo 3). Araştırma bulgusu ile benzer şekilde, Güney ve Bal'ın (2023) çalışmasında, araştırma bulgusu ile benzer şekilde cinselliğe karşı tutumların olumsuz olduğu saptanmıştır. Araştırma bulgusundan farklı olarak ise, Pamuk'un (2021), Akdağ'ın (2022), Alan Dikmen, Gönenç ve Özyaydın'ın

(2023) ve Çini'nin (2023) çalışmalarında gebelerinin cinselliğe yönelik tutumlarının olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki kadınların çoğunluğunun (%71.9) gebelikte cinsel yaşama ilişkin bilgisinin olmaması araştırma sonuçlarını etkilemiş olabilir. Ayrıca, araştırma örneklemini oluşturan kadınlar ile diğer çalışmaların örneklemindeki kadınların yaşadıkları coğrafi bölge, kültürel özellikler vb. değişkenlerin de sonuçlarda etkili olmuş olabileceği düşünülmektedir.

Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği toplam puanı ile "cinselliği onaylama" alt boyutu, "cinselliğe yönelik inançlar ve değerler" alt boyutu ve "cinsel birleşmeye yönelik kaygı" alt boyutu arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır ($p < 0.001$) (Tablo 4). Gebelikte cinselliğe karşı tutuma, cinselliği onaylama, inanç ve değerler, kaygı gibi durumların etki ettiği gözlemlenmiştir. Literatürde gebelerin cinselliğe karşı olan, inanç ve değerleri, kaygısı cinselliği onaylama konusundaki davranışları cinsel ilişki ile bağlantılı olduğu ifade edilmiştir (Yenieli ve Petri, 2014; Galazka ve ark., 2015; Rados ve ark., 2015; Bilen Sadi ve Aksu, 2016; Navidian, Rigi ve Soltani, 2016; Leite ve ark., 2020). Araştırma sonuçlarına göre, toplumların inanç ve değerlerinin gebelik döneminde cinsellik konusunda tabu olarak görülmesine neden olduğu ve bu durumda gebelerin gebelikte cinselliğe karşı tutumunu etkilediği söylenebilir.

"Cinselliği onaylama" alt boyutu ile "cinselliğe yönelik inançlar ve değerler" alt boyutu ve "cinsel birleşmeye yönelik kaygı" alt boyutu arasında negatif yönde orta düzeyde ilişki saptanmış; cinselliği onaylama arttıkça gebenin cinselliğe yönelik inanç ve değerlerinin ve kaygı düzeylerinin azaldığı görülmüştür (Tablo 4). Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde; Bilgiç ve arkadaşlarının (2019) çalışmasında gebelerin gebelik dönemine ve doğuma ilişkin mitleri arttıkça gebelikte cinselliği onaylamadıkları belirlenmiştir (Bilgiç, Dağlar ve Aydın Özkan, 2019). Yapılan çalışmalarda, eşlerin cinsel birlikteliğin erken membran rüptürü, düşük, fetusun kör olmasına veya sakat doğmasına, bebeklerin kızlık zarının yırtılacağı, erken doğum riskini artırabileceği gibi nedenlerle cinsel hayatlarını kısıtladıkları iletilmiştir (Sacomori ve Cardoso, 2010; Rados ve ark., 2015; Ribeiro ve ark., 2017). Araştırma sonuçlarına göre, gebelerin cinselliğe dair olumsuz inançları ve kaygıları arttıkça, cinselliği onaylamaları azalmaktadır. Bu sonuç, gebelerin cinsel yaşamın

bebeğe zarar vereceği yönündeki bilgi eksikliğinden kaynaklanan kaygılarının, gebelikte cinselliği tehlikeli gördükleri ve onaylamadıkları şeklinde yorumlanmıştır.

“Cinselliğe yönelik inançlar ve değerler” alt boyutu ile “cinsel birleşmeye yönelik kaygı” alt boyutu arasında pozitif yönde orta düzeyde ilişki saptanmıştır ($p<0.001$) (Tablo 4). Araştırma sonucuna göre, gebelerin inanç ve değerlerinin, cinselliği onaylama durumunu olumsuz yönde etkilediği söylenebilir. Gebelikte inanç ve değerler gebelerin kaygı düzeylerini arttırmaktadır. Moodley ve Khedun (2011) çalışmalarında gebelerin gebelikte dini kurallar nedeniyle %5’i, geleneksel kurallar nedeniyle %4’ü cinsel ilişkiye olumlu bakmadıklarını ifade etmiştir. Ulusal bir çalışmada çalışmaya katılan gebelerin %49.2’si cinsel ilişki sırasında bebeğe zarar verme kaygısı, %45’i düşük yapma korkusu, %34.0’ü ise cinsel ilişkinin erken doğumuna neden olacağı korkusu taşıdığı rapor edilmiştir (Eryılmaz ve ark., 2004). Kişilerde cinsel mitlere olan inancın artması, korku, endişe gibi durumlara sebep olduğu ve bunun cinselliği etkilediği düşünülmektedir (Yadav, Genaralli ve Ratakonda, 2001). Araştırma sonuçları literatürde yapılan çalışma sonuçlarıyla uyum göstermiş olup gebelikte cinsellikle ilgili yanlış inanç ve değerler gebelerin kaygı düzeyini arttırmış, gebelikte cinselliğe karşı olumsuz tutum sergilemelerine sebep olmuştur.

Gebelikte Cinselliğe Karşı Tutum Ölçeği toplam puanın %24’ünün gebeliğinde cinsel yaşama girmede risk oluşturacak bir durum varlığı değişkeni tarafından açıklandığı belirlenmiştir (Tablo 5). Gebelikte risk varsa bunun erken doğuma neden olması, bebeğe zarar vereceği korkusu gibi durumlar nedeniyle gebelikte cinsel yaşam olumsuz etkilenmektedir. Literatürde Trutnovsky ve arkadaşları (2006) yaptıkları çalışmada gebelikte cinselliğin kanama ve kontraksiyonlar sebebiyle gebeliğe zarar gelebileceğini düşünenlerin oranı %45 olarak tespit edilmiştir. Fok ve arkadaşları (2005) tarafından yapılan çalışmada gebelerin %74.8’inin kanama, %60.7’sinin enfeksiyon, %54’ünün membranların rüptüre olması ve %71.8’inin fetüse zarar vermesi sebebiyle gebelikte cinsel birliktelikten kaygılandıkları tespit edilmiştir (Fok ve ark., 2005). Araştırma sonuçlarına göre gebeler gebelikte cinsel ilişki sırasında riskli bir durum olması veya riskli bir durum olabileceği düşüncesiyle gebelikte cinselliğe karşı olumsuz yaklaşmaktadırlar.

Araştırma sonuçları literatürdeki çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

“Cinselliği onaylama” alt boyut puanının %36’sının öğrenim durumu, gebelik ayı ve gebelikte cinsel birliktelik sayısında değişiklik olma durumu değişkenleri tarafından açıklandığı belirlenmiştir (Tablo 5). Araştırma sonuçları öğrenim durumu gebelik ayı ve gebelikte cinsel birliktelik sayısındaki değişikliklerin gebelikte cinselliği onaylama tutumunu etkilediğini göstermektedir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde; eğitim durumu gebelikte cinselliğe olan yaklaşıma etki etmektedir (Abouzari-Gazafrودی, Najafi, Kazemnejad ve Rahnama, 2015). Topatan ve Koç’un (2020) çalışma sonuçlarına göre; eğitim düzeyinin cinsel sorunları dile getirmede ve cinsel bilgiye ulaşmada etkili olduğu belirlenmiştir. Eryılmaz ve arkadaşlarının çalışmasında (2004) gebelerin düşük eğitim almış olmaları gebelikte cinsel birlikteliklerinin olumsuz etkilemesine neden olduğu gösterilmiştir. Araştırma bulgusunun aksine, Bilen Sadi ve Aksu’nun (2016) ve Haines ve arkadaşlarının (1996) çalışmalarında eğitim düzeyinin gebelik döneminde cinsel yaşamı etkilemediği belirlenmiştir. Gebelikte trimesterlere göre cinsel yaşamda görülen değişiklikler ile ilgili yapılan çalışmalar doğrultusunda; gebelik trimesteri ilerledikçe cinsel ilişki sıklığının (Efe ve ark., 2014; Çorbacıoğlu Esmer ve ark., 2013; Pauleta, Pereira ve Graca, 2010; Torkestani ve ark., 2012; Yangın and Eroğlu, 2011; Liu, Hsu, ve Chen, 2013; Yıldız, 2015) ve cinsel ilişki yaşama oranının düşüş gösterdiği (Şentürk Erenel ve ark., 2011; Liu ve ark., 2013; Yangın ve Eroğlu, 2011) tespit edilmiştir. İlk trimesterde gebelerin cinsel yaşamı, gebelik sürecine uyum sağlamaya çalışmaları sebebiyle etkilenirken (Arıca, Alkan, Bali, Mansuroğlu ve Özer, 2014; Aksoy ve ark., 2019), ikinci trimesterde gebeliğe uyum sağlanması nedeniyle görülen şikayetler azalmakta ve normalleşmektedir. Üçüncü trimesterde kilo artışı, bebeğin zarar göreceği endişesi, fiziksel rahatsızlıkların artması ve erken doğuma yönelik kaygılar nedeniyle gebelerin cinsel yaşam kalitelerinde düşüş görülmüştür (Staruch, Kucharczyk, Zawadzka, Wielgos ve Szymusik, 2016; Özgan Çelikel ve Bulut, 2019). Leite ve arkadaşları (2009) gebeliğin ilerleyen trimesterlerinde gebelerin cinsel işlevlerinin azaldığını belirlemiş, ikinci ve üçüncü trimester puan ortalamaları karşılaştırıldığında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar belirlenmiştir (Leite ve

ark., 2009). Türkiye’de yapılan çalışmalar incelendiğinde; Ankara’da yapılan bir çalışmada kadınların birinci trimesterde %5.1’inin, ikinci trimesterde %13.4’ünün ve %58.6’sının üçüncü trimesterde hiç cinsel ilişkide bulunmadıkları belirlenmiştir (Şentürk Erenel ve ark., 2011). Yapılan çalışmalarda, gebelikte cinsel ilişki sıklığının haftada iki veya daha az olduğu bildirilmiştir (Liu, Hsu ve Chen; 2013; Dwarica ve ark., 2019; Saotome, Yonezawa ve Suganuma; 2018). Koyun’un (2012) çalışmasında gebelikte cinsel birliktelik sıklıklarının gebelerin %65’inde azalma gösterdiğini belirtmiştir. Araştırma sonuçları literatürde yapılan çalışmalar ile uyumakta; gebelikte cinselliği onaylayanların gebelik trimesterlerine göre farklılık gösterdiği, gebelikte cinsel ilişki sıklıklarının gebelik öncesi döneme göre farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

“Cinselliğe yönelik inanç ve değerler” alt boyut puanının %33’ünün öğrenim durumu değişkeni tarafından açıklandığı belirlenmiştir (Tablo 5). Araştırma sonuçlarına göre cinselliğe karşı inanç ve değerleri gebelerin öğrenim durumunun etkilediği görülmüştür. Özmen’in (1999) çalışmasında, eğitim seviyesinin cinsel işlevlerde sorunların görülmesinde ve cinsel mitlere olan inancın artmasında etkili bir değişken olduğu saptanmıştır. Gebelikte cinsel yaşamı etkileyen faktörler arasında yer alan cinsel mitlerin cinsel işlevle ilişkisinin incelendiği başka bir çalışma sonucuna göre ise; bireylerin cinsel mitlere inanma düzeyi eğitim düzeyi yüksek olan kişilerde anlamlı derecede daha düşük ve erkeklerin kadınlara göre cinsel mitlere inanma düzeyi anlamlı derecede daha yüksek olarak saptanmıştır (Cin, 2018). Yılmaz ve Şentürk Erenel’in (2021) çalışmasında eğitim düzeyi yüksek bireylerin toplumsal inanç ve değerlerden daha etkilendiği, bu durumun da gebelikte cinselliğe karşı olumsuz tutumları azalttığı belirlenmiştir.

“Cinsel Birleşmeye Yönelik Kaygı” alt boyut puanının %43’ünün öğrenim durumu, gebelikte cinsel yaşama ilişkin bilgi alma durumu, gebeliğinde cinsel yaşama girmede risk oluşturacak bir durum varlığı, gebelikte cinsel birliktelik sayısında değişiklik olma durumu ve cinsel hayatından memnun olma durumu değişkenleri tarafından açıklandığı belirlenmiştir (Tablo 5). Araştırma sonuçları gebelerin cinselliğe yönelik yaşadığı kaygıyı gebenin öğrenim durumu, gebelikte cinsel yaşama ilişkin bilgi alma durumu, gebeliğinde cinsel yaşama girmede risk oluşturacak bir durum varlığı,

gebeliğinde cinsel birliktelik sayısında değişiklik olma durumu ve gebelikte cinsel hayatından memnun olma durumunun etkilediği gözlemlenmiştir. Navidian ve arkadaşlarının (2016) çalışmasında cinsel danışmanlığın gebelik döneminde cinsellikle ilgili mitleri ve fetüse zarar geleceği endişesini azalttığı belirlenmiştir. Tayland’da yapılan bir çalışmada cinsellik konusunda eğitim alan grup ile almayan grup arasında, cinsel istek, uyarılma, doyum, orgazm ve cinsel ilişki sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamış; eğitim alan grubun gebelikte cinsel ilişkiyi daha güvenli buldukları belirtilmiştir (Wannakosit ve Phupong, 2010). Bir çalışmada da gebelerin yarısı (%49) cinsel ilişkinin gebeliğe zarar verebileceği konusunda bilgi eksikliklerinin olmasının kaygı yaşamalarına neden olduğu belirlenmiştir (Bartellas ve ark., 2000). Gümüşay ve arkadaşlarının (2021) çalışmasında gebelerin %57.7’sinin bebeğe zarar vereceğine dair kaygılanmalarından dolayı cinsel ilişkiden uzaklaştıkları belirtilmiştir (Gümüşay, Erbil ve Demirbağ, 2021). Literatürde yapılan çalışmalar incelendiğinde gebelikte cinsel birleşmeye yönelik kaygıyı etkileyen faktörlerle ilgili olarak fazla çalışma olmamasına karşın araştırma sonuçları literatürde yer alan çalışmalarla paralellik göstermiştir. Gebelikte cinsel birleşmeye yönelik kaygıya öğrenim durumu, gebelikte cinsel yaşama ilişkin bilgi alma durumu, gebeliğinde cinsel yaşama girmede risk oluşturacak bir durum varlığı, gebelikte cinsel birliktelik sayısında değişiklik olma durumu ve cinsel hayatından memnun olma durumu gibi değişkenlerden etkilendiği gözlemlenmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma sonuçları, araştırmanın yapıldığı hastaneye başvuran gebelerin verdikleri yanıtlarla sınırlıdır ve bu gebelere genellenebilir.

SONUÇ

Gebelerin gebelikte cinselliğe karşı tutumu ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, gebelerin gebelikte cinselliğe karşı olumsuz tutum sergilediğini belirlenmiştir. Gebelerin inanç ve değerleri nedeniyle cinselliği onaylamadıkları ve kaygı düzeyleri arttıkça gebelikte cinselliği onaylamadıkları saptanmıştır. Gebelerin öğrenim durumu, gebelikte cinsellikle ilgili bilgi alması, gebeliğinde riskli bir durum olması, gebelik döneminde cinsel birliktelik sayısındaki değişiklik yaşanması, gebelik

döneminde cinsel hayatlarından memnun olması gebelerin gebelik döneminde cinselliğe yönelik kaygılarına ve gebelikte cinselliğe yönelik tutumlarına etki ettiğini göstermiştir.

Bu araştırmada, gebelerin yaklaşık dörtte üçünün (%71.9) gebelikte cinsel yaşama ilişkin sağlık çalışanları tarafından bilgi almadıkları belirlenmiştir. Gebelerin ve eşinin gebelikte cinsel yaşam konusunda bilgilendirilmesi, cinsel yaşama ilişkin olumsuz tutumlarını ve kaygıları azaltmaya yönelik danışmanlık hizmetlerinin verilmesi önerilmektedir. Ayrıca, gebelik takiplerinde kadının gebelikte cinselliğe dair ne düşündüğünün öğrenilmesi ve gebelikte cinselliğe karşı tutumunun erken dönemde belirlenmesi yanlış inanç ve kaygılarının azaltılması gebelikte cinselliğe karşı olumlu bakmaları konusunda bilgilendirilmesi önerilmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü / Ethics Committee Approval

Araştırma için İstanbul Okan Üniversitesi Etik Kurulu'ndan etik onayı alınmıştır (Tarih: 11.08.2021 ve Karar No: 140/24)

Yazar Katkısı / Author Contributions

Fikir/Kavram: E.Y., K.D.B.; Tasarım: K.D.B.; Denetleme/Danışmanlık: K.D.B.; Analiz ve/veya Yorum: E.Y., K.D.B.; Kaynak Taraması: E.Y.; Makalenin Yazımı: E.Y., K.D.B.; Eleştirel İnceleme: K.D.B.

Hakem Değerlendirmesi / Peer-review

Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması / Conflict of Interest

Yazarlar araştırmanın yürütülmesinde herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Finansal Destek / Financial Disclosure

Yazarlar araştırmanın yürütülmesi sürecinde bir finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Teşekkür / Acknowledgments

Araştırmaya katılan gebelere teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

Abouzari-Gazafroodi, K., Najafi, F., Kazemnejad, E., Rahnama, P. (2015). Demographic and obstetric factors affecting women's sexual functioning during pregnancy. *Reproductive Health*, 12(72), 1-5. doi: 10.1186/s12978-015-0065-0

Akdağ, S. (2022). *Gebelerin cinselliğe karşı tutumlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Aksoy, A., Yılmaz Vefikuluçay, D., Yılmaz, M. (2019). Gebelikte cinsel yaşantıyı neler etkiler? *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 45-53.

Alan Dikmen, H., Gönenç, İ. M., Özaydın, T. (2023). Sexuality during pregnancy: Attitudes, self-efficacy and self-consciousness. *Women & Health*, 63(7), 518-530. doi:10.1080/03630242.2023.2234503

Arıca, S. G., Alkan, S., Bali, S., Mansuroğlu, E., Özer, C. (2014). Gebeliğin cinsel yaşam üzerine etkileri. *The Journal of Turkish Family Physician*, 2(3), 19-24.

Bartellas, E., Crane, J. M. G., Daley, M., Bennett, K. A., Hutchens, D. (2000). Sexuality and sexual activity in pregnancy. *BJOG An International Journal of Obstetrics & Gynaecology*. 107(8), 964-968. doi: 10.1111/j.1471-0528.2000.tb10397.x

Bayrami, R., Sattarzade, N., Koocheksarai, F.R., Pezeshki, M.Z. (2008). Male sexual behavior and its relevant factors during the partner's pregnancy. *Journal of Arbadil University of Medical Sciences*, 8(4), 356-363.

Bilen Sadi, Z., Aksu, H. (2016). Gebelikte eşlerin cinsel yaşamı ve etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 19(2), 128-138.

Bilgiç, D., Dağlar, G., Aydın Özkan, S. (2019). Factors affecting the quality of life among pregnant women during the third trimester of pregnancy. *Cukurova Medical Journal*, 44(3), 772-781. doi: 10.17826/cumj.482553

Bozdemir, N., Özcan, S. (2011). Cinsellik ve cinsel sağlığa genel bakış. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 5(4), 38-46.

Çini, E. (2023). *Gebelerin e-sağlık okuryazarlığının cinselliğe karşı tutumları ile ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Dwarica, D. S., Collins, G. G., Fitzgerald, C. M., Joyce, C., Brincat, C., Lynn, M. (2019). Pregnancy and sexual relationships study involving women and men (PASSION Study). *Journal of Sexual Medicine*, 16 (7), 975-980. doi: 10.1016/j.jsxm.2019.04.014

Efe, H., Bozkurt, M., Şahin, L., Mutlu, M. F., Api, M., Çetin, A. (2014). The effects of pregnancy on the sexual life of Turkish women. *Proceedings in Obstetrics and Gynecology*, 4(1), 1-11. doi: 10.17077/2154-4751.1245

Eryılmaz, G., Ege, E., Zincir, H. (2004). Factors affecting sexual life during pregnancy in eastern Turkey. *Gynecologic and Obstetric Investigation*, 57(2), 103-108.

- Fernández-Sola, C., Huancara-Kana, D., GraneroMolina, J., Carmona-Samper, E., López-Rodríguez, M. D. D., Hernández-Padilla, J. M. (2018). Sexuality throughout all the stages of pregnancy: experiences of expectant mothers. *Acta Paulista de Enfermagem*, 31 (3) :305–312 doi:10.1590/1982-0194201800043
- Fok, W. Y., Chan, L. Y., Yuen, P. M. (2005). Sexual behavior and activity in Chinese pregnant women. *Acta Obstetricia Et Gynecologica Scandinavica*, 84(10), 934-938.
- Galazka, I., Droszol Cop, A., Naworska, B., Czajkowska, M., Skrzypulec-Plinta, V. (2015). Changes in the sexual function during pregnancy, *Journal Sex Medicine*, 12(2), 445–454. doi: 10.1111/jsm.12747
- Gümüşay, M., Erbil, N., Demirbağ, B. C. (2021). Investigation of sexual function and body image of pregnant women and sexual function of their partners, *Sexual and Relationship Therapy*, 36(2), 296-310. doi: 10.1080/14681994.2021.1883580
- Güney, E., Bal, Z. (2023). Gebelerin, cinsel yaşam ve cinselliğe karşı tutumlarının değerlendirilmesi, *Androloji Bülteni*, 25, 18-26
- Haines, C. J., Shan, Y. O., Kuen, C. L., Leung, D. H., Chung, T. K., Chin, R. (1996). Sexual behavior in pregnancy among Hong Kong Chinese women. *Journal of Psychosomatic Research*, 40(3), 299-304.
- Jawed-Wessel, S., Sevic, E. (2017). The impact of pregnancy and childbirth on sexual behaviors: A systematic review. *Journal of Sexual Research*, 54 (4-5): 411–423. doi:10.1080/00224499.2016.1274715
- Kerdarunsuksri, A., Manusirivithaya, S. (2010). Attitudes and sexual function in Thai pregnant women. *Journal of the Medical Association of Thailand*, 93(3), 265-271.
- Koyun, A. (2012). Gebelikte cinsel fonksiyonların değerlendirilmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 170-175.
- Kul Uçtu, A., Bekmezci, H., Özerdoğan, N. (2017). Gebelikte cinsellik. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 171-175.
- Liu, H. L., Hsu, P., Chen, K. H. (2013). Sexual activity during pregnancy in Taiwan: A qualitative study. *Sexual Medicine*, 1(2), 54–61. doi: 10.1002/sm.2.13
- Moodley, J., Khedun, S. M. (2011). Sexual activity during pregnancy: A questionnaire-based study, *South African Journal of Epidemiology and Infection*, 26(1), 33-35. doi: 10.1080/10158782.2011.11441418
- Navidian, A., Rigi, S. S., Soltani, P. (2016). Effects of group sexual counseling on the traditional perceptions and attitudes of Iranian pregnant women, *International Journal of Women's Health*, 13(8), 203–211. doi: 10.2147/IJWH.S104887
- Özçelik, G., Karaçam, Z. (2014). Gebelikte sık karşılaşılan yakınmalar, fiziksel, ruhsal ve cinsel sağlık sorunları, risk faktörleri ve yaşam kalitesi ile ilişkisi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 3, 1-18.
- Özgan Çelikel, Ö., Bulut, S. (2019). Evaluation of the relationship between sexual functions and depressive symptoms among pregnant patients during the second trimester. *Archives of Gynecology And Obstetrics*, 300, 1813-1819. doi: 10.1007/s00404-019-05367-7
- Özmen, H. E. (1999). Cinsel mitler ve cinsel işlev bozuklukları. *Psikiyatri Dünyası*, 2(1), 49-53.
- Pamuk, T. (2021). *Gebelerin cinselliğe karşı tutumunun cinsel işleve etkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ordu.
- Pauleta, J. R., Pereira, N. M., Graca, L. M. (2010). Sexuality during pregnancy. *The Journal of Sexual Medicine*, 7(1), 136-142. doi: 10.1111/j.1743-6109.2009.01538.x
- Rados, S. N., Vranes, H. S., Sunjic, M. (2015). Sexuality during pregnancy: What is important for sexual satisfaction in expectant fathers? *Journal of Sex and Marital Therapy*, 41(3), 282-293. doi: 10.1080/0092623X.2014.889054
- Ribeiro, M. C., de Tubino Scanavino, M., do Amaral, M. L. S., de Moraes Horta, A. L., Torloni, M. R. (2017). Beliefs about sexual activity during pregnancy: A systematic review of the literature. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 43 (8): 822–832. doi: 10.1080/0092623X.2017.1305031
- Saotome, T. T., Yonezawa, K., Suganuma, N. (2018) Sexual dysfunction and satisfaction in Japanese couples during pregnancy and postpartum. *Sexual Medicine*, 6 (4):348–355. doi: 10.1016/j.esxm.2018.08.003
- Sacomori, C., Cardoso, F. L. (2010). Sexual initiative and intercourse behavior during pregnancy among Brazilian women: A retrospective study. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 36(2), 124–136. doi: 10.1080/00926230903554503
- Sossa, L. (2014). Sexual behavior during pregnancy: a descriptive correlational study among women. *European Journal of Research in Medical Sciences*, 2(1),16-27.
- Staruch, M., Kucharczyk, A., Zawadzka, K., Wielgos, M., Szymusik, I. (2016). Sexual activity during pregnancy. *Neuroendocrinology Letters*,37(1),101-106.

- Şentürk Erenel, A., Eroğlu, K., Vural, G., Dilbaz, B. (2011). A pilot study: In what ways do women in turkey experience a change in their sexuality during pregnancy? *Sexuality and Disability*, 29, 207-216. doi: 10.1007/s11195-011-9200-1
- Terzioğlu, F. (2016). *Ebeveynliğe hazırlanma ve doğum öncesi bakım* İçinde: Edt. Taşkın, L., Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği, (13. Baskı). Ankara, Akademisyen Tıp Kitabevi
- Topatan, S., Koç, E. (2020). Gebelik döneminde yaşanan kadın cinsel sıkıntı durumu ve ilişkili faktörler. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 34(1), 13 – 19.
- Torkestanı, F., Hadavand, S. H., Khodashenase, Z., Besharat, S., Davatı, A., Karımı, Z. (2012). Frequency and perception of sexual activity during pregnancy in Iranian couples. *International Journal of Fertility and Sterility*, 6, 107-110.
- Trutnovsky, G., Haas, J., Lang, U., Petru, E. (2006). Women's perception of sexuality during pregnancy and after birth. *Australian and New Zealand Journal of Obstetrics and Gynaecology*, 46(4), 282–287. doi: 10.1111/j.1479-828X.2006.00592.x
- Wannakosit, S., Phupong, V. (2010). Sexual behavior in pregnancy: Comparing between sexual education group and nonsexual education group. *The Journal Of Sexual Medicine*, 7, 3434-3438. doi: 10.1111/j.1743-6109.2010.01715.x
- Yadav, J., Genaralli, L., Ratakonda, U. (2001). Female sexuality and common sexual dysfunctions: eveluation and management in a primary care setting. *Primary Care Update for Ob/Gyns*, 8(1), 5-11. doi:10.1016/S1068-607X(00)00062-7
- Yangın, H. B., Eroğlu, K. (2011). Investigation of the sexual behavior of pregnant women residing in squatter neighborhoods in southwestern Turkey: A qualitative study. *Journal of Sex & Marital Therapy*, 37(3), 190-205. doi: 10.1080/0092623X.2011.564511
- Yenieli, O., Petri, E. (2014). Pregnancy, childbirth, and sexual function: perceptions and facts. *International Urogynecol Journal*, 25(1), 5–14. doi: 10.1007/s00192-013-2118-7
- Yılmaz, C. A., Eryılmaz, H. Y. (2004). Kadın cinsel fonksiyon sorgulama indeksinin (IFSF) geçerlik-güvenirlilik çalışması. *Androloji Bülteni*, 18, 275-276.
- Yıldız, H. (2015). The relation between pre-pregnancy sexuality and sexual function during pregnancy and the postpartum period: a prospective study. *Journal of Sexual Marital Theraphy*, 41(1), 49–59. doi: 10.1080/0092623X.2013.811452
- Yılmaz Sezer, N., Şentürk Erenel, A. (2021). Development of an attitude scale toward sexuality during pregnancy. *Journal of Sex and Marital*